

כרפס

כב. מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אכל כרפס פחות מכזית אמנם לא דקדק שיהי' פחות מכזית קטן של הגר"ח מוולוז'ין ז"ל (אף שמו"ר סובר שמעיקר הדין הלכה כותי').
מין החזו"א זצוק"ל אכל כרפס כזית (וכ"כ במעש"ר מהגר"א ז"ל), (מפי הגר"ח שליט"א).

כג. פסח תשל"ד שאלתי את מו"ר בנוגע לכרפס שכתוב לאכול פחות מכזית לפי מה שפסק מו"ר שיש להקל במרור בכזית קטן של הגר"ח מוולוז'ין ז"ל כמובא בקה"י א"כ יש להקפיד לקחת כרפס פחות מכזית של הגר"ח במיוחד לאלו המקילים במרור בכזית זה, וענה לי מו"ר ילדי המסובים אצלי בסדר אוכלים כרפס כשיעור כזית ובענין ברכה האחרונה על כשיעור כרפס נחלקו הפוסקים וספק להקל, (א"ה, אפשר דכונת מו"ר דלילדיו מיקל במרור כשיעור הגר"ח כמו שאמר לי בעצמו ואעפ"כ לא מדקדק שיקחו פחות מכזית לכרפס, ולכאורה נראה בדעתו שגם הוא בעצמו אינו מדקדק ואוכל כרפס כשיעור כזית רק כדרכו בקודש שלא מגלה מהנהגותיו ותולה בילדיו, וגם מו"ר בעצמו לוקח כזית מרור יותר גדול כמו שאמר לי לכן לא מדקדק בכרפס אף שסובר מעיקר הדין בשיעור כזית הכגר"ח ז"ל).

יחין

כד. בדרך כלל מטמין מו"ר את האפיקומן בחיקו, ולפעמים הי' מטמינו תחת הכר שבראש המטה שמיסב עליה.

אמירת ההגדה (מגיד)

כה. כל השנים מו"ר (שליט"א) זצוק"ל קרא את ההגדה בנחת ולא אמר פירושם כדי להזדרז עם אכילת מצה, ובתוך הסעודה היו אומרים תורה ופירושים על יציאת מצרים, שנה אחת אמר מו"ר הטעם שמזדרז באמירת ההגדה, שיש מפרשים חוטפים מצה בלילי פסחים דהיינו שממהרים באמירת ההגדה כדי להזדרז באכילת מצות, (עיין פסחים דק"ט ובש"ע סי' תע"ב ס"ק ג' ובשה"צ שם).
מו"ר אמר את כל ההגדה עד סופה וכן אמר שיר השירים.

ההגדות של פסח של מו"ר

כו. אלה הם ההגדות של מו"ר שראיתי שמשתמש בהם כל השנים בפסח.

[א] הגדה עם פי' מנחת עני מבעל הערוך לנר.

- [ב] הגדה עם לקוטים בעש"ט, נועם אלימלך תלמידי בעש"ט, הוצאת ברנט.
- [ג] הגדה עם פי' ר' יצחק אייזיק מטיקטין.
- [ד] הגדה עם שיח יצחק מר' יצחק מלצאן.
- [ה] ספורי נפלאות הגדה רגילה לוי'ן אפשטיין, עברי טייטש, משלי המגיד מדובנא, ועוד.
- [ו] הגדה של הגר"מ שטרנבוך שליט"א עם הגהות כת"י של מו"ר.
- [ז] בשנים האחרונות קרא מו"ר בסדר את ההגדה מההגדה של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

אוצר החכמה

כל דצריך ייתי ויפסח

כז. בהרבה סדרים שואל מו"ר (שליט"א) זצוק"ל מה הביאור ייתי ויפסח הלא אין לנו קרבן פסח ונשאר בקושיא.

לא הסיר המצות מהשלחן

כח. מו"ר לא הסיר מהשלחן את המצות ואת הקערה לפני אמירת מה נשתנה כמבואר בגמ' ובשו"ע סי' תע"ג ס"ו רק השאירם במקומם וכיסה אותם ואמר לי מו"ר שהיום לא נוהגים להסירם, וכן כתוב בבה"ט שם ס"ק כ"ב בשם המ"א.

1234567890

מה נשתנה

כט. הנני כותב משנת תשל"ח, נינו הקטן בנה של נכדתו שאל את הקושיות ואמר מו"ר לנכדו הבחור רמ"ב שליט"א לחזור ולשאול, סבר מו"ר שנינו עדיין אינו מבין הענין או שמו"ר לא שמע מפאת שמיעתו הלקוי', ונכדו שאל לתוך אזנו ובגמר השאלות מו"ר מיד אמר בזה הלשון: "דער תירוצ' איז עבדים היינו" (מפי רמ"ב שליט"א, מזה נראה שלא חזר מו"ר לומר עבדים היינו ועי' להלן) (א"ה, וכ"כ בשו"ע סי' תע"ג ס"ז ברמ"א ובמ"ב, אמנם מלשון הרמב"ם פ"ח ה"ב מחו"מ משמע לכא' שאומר שכתב הבן שואל ואח"כ אומר ההגדה אומר מה נשתנה מצאתי שכבר העיר החת"ס בהגהות שו"ע או"ח סי' תע"ג).

וכן בכל השנים ובשנתו האחרונה תשמ"ה שאלו את הקושיות רק אחד מהנינים, ואח"כ נכדו רמ"ב שליט"א אף שכבר הי' אברך.

ז. זה כתוב בגליון המ"ב שלי: כמדומה שמו"ר (שליט"א) זצוק"ל אומר מה נשתנה אף לאחר ששאלוהו ואמרתי למו"ר דלכאורה מוכח כן מהרמב"ם שכתב דהבן שואל ואח"כ אומר ההגדה אומר מה נשתנה עי"ש ע"כ.
לעיל הבאתי בשם נכדו שנראה שמו"ר התחיל עבדים ולא אמר מה נשתנה ואפשר מש"כ בגליון המ"ב זה הי' בשנים הקודמות וחזר בו.

בכ"ל בן גם בת

זא. אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שבכלל בן גם בת, ונוהגין כשיש רק בנות אז הבת שואלת וכשיש גם בן אז רק הוא שואל, ואף אי נימא דאשה פטורה מהתורה מספור יציאת מצרים מוהגדת וכו' עיין כאן במ"ב ס"ק ל"ד, מ"מ צ"ל השואל לא תלוי בזה וראי' מאשתו שאלתו, ומקיים והגדת אף על סמך שאלתה דהא "אם לאו הוא שואל את עצמו" א"כ חזינן דמקיים גם ע"י שאלת עצמו ההגדה דכן הוא הדין שצריך להגיד ולספר ואין נפ"מ מי השואל אלא אם יש בן הוא שואל ואם לאו אז הבת ומקיים בזה המצוה.

במכות זורקין את היין מהכוס באצבע

זב. מרן החזו"א זצוק"ל זרק היין מהכוס באמירת המכות עם האצבע, דהיינו האצבע הסמוך לאגודל (עיין במ"ב סי' תע"ג ס"ק ע"ד).

ברכת אשר גאלנו

זג. אמר לי הגר"ח שליט"א ששאל את מרן החזו"א זצוק"ל, בליל הסדר שחל במוצש"ק אם לשנות בברכת אשר גאלנו ולומר מן הפסחים ומן הזבחים כמובא בשעה"צ סי' תע"ג אות פ' בשם מהרי"ו ואמר לו מרן שלא ישנה ויאמר ככל השנים מן הזבחים ומן הפסחים, שהרי אנו מבקשים לשנה הבאה כמובא שם בשם כנ"י.

מוציא - מצה

אכילת מצה - שיעורין

לד. מדובר כאן רק במצות שמורה עבודת יד שבהן מקיימים את מצות אכילת מצה בליל הסדר. רבותי המדושים נ"ע אכלו רק מצות שמורה עבודת יד כל הפסח.

שעור המצה שמרן החזו"א אכ"ל

ל"ה. ספר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שמרן החזו"א זצוק"ל הי' לוקח רבע מצת יד לערך לכזית מצה ואכל כרגיל ואח"כ חתיכה בגודל זה בערך לכורך ואח"כ בתוך הסעודה הי' אוכל עוד חתיכה מצה בהסיבה כדי לצאת מידי ספק.

אמרי חכמים

חלוקת המצות ואכילתם אצל מו"ר

ל"ו. בשנת תשכ"ז אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שמרן החזו"א זצוק"ל נהג לתת לנשים ולמסובים אתו כזית מצה בגודל של כף יד עם האצבעות חוץ מן הבוהן, וכן נוהג מו"ר, ועוד אמר לי מו"ר ששובר גם מהמצה השלישית כדי שיהי' לו לחלק כזיתים לכולם ולא מצרף ממצות אחרות, ועוד אמר לי שלוקח לעצמו שני כזיתים מהמצות אבל אינו מקפיד שיהי' כזית מכל אחד (מהעליונה ומהפרוסה) משום דאכילת מצה קאי על כל שלשת המצות, ואינו מכניס לפה שני כזיתים בב"א רק אוכל כרגיל, ואומר לנשים וכן הוא עצמו ואוכלים מצה יותר מהכזיתים שחלק וזה לאחר המרור כדלהלן כדי לצאת כל הדעות (בשעור הכזיתים) ומו"ר אוכל גם את היותר בהסיבה ואחר זה אוכל גם את חצי המצה של ער"פ בהסיבה (כי נתתי למו"ר רק חצי, ראה לעיל במצות מצוה מער"פ) ואמר לי דאילו הי' לו שלמה מהער"פ הי' שמה כאחת מהג' מצות משום שהיא יותר חשובה, אמנם לאחר שאכל ב' כזיתים מצות מו"ר אוכל מרור ואמר לי שזה לא הפסק משום שס"ה הוא אוכל זה בב' רגעים ואח"כ אוכל כורך ואח"כ ממשיך באכילת עוד קצת מצה בהסיבה כדי לצאת כל הדעות.

כנ"ל (והחלוקה קצת באופן אחר)

ל"ז. תשכ"ח, מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אמר לי שהוא מוציא את הנשים בליל הסדר בברכת המוציא ואכילת מצה, ונותן לכל אחת חתיכה מהמצה השלימה העליונה ומהפרוסה ומוסיף עוד חתיכה מצה שהכין מן הצד כדי להשלים לכזית ואמר שלנשים מספיק כזית אחד ולא צריך להחמיר להן כהשו"ע שצריכים לאכול שני כזיתים אחד מן השלימה ואחד מהפרוסה.

ועוד אמר לי מו"ר שא"א לעשות כאחרונים המובאים במ"ב להכניס שני כזיתים בבת אחת לפה וכו', אלא לאכול את שני הכזיתים של השו"ע כדרך אכילה.

מו"ר אכל כזית ממצת ער"פ שהבאתי לו ככל שנה ואכלה לאחר הכזיתים הראשונים ובהסיבה.